

Riktlinjer för sammanläggningsavhandlingar vid humanistisk fakultet

Inledning

Humanistisk fakultet har i sin aktivitetsplan för 2010 ett mål om att utarbeta riktlinjer för sammanläggningsavhandlingar. Nämnden tillsatte 2010-05-25 en arbetsgrupp med representanter från alla institutioner och en doktorandrepresentant. Arbetsgruppen fick i uppdrag att:

1. utarbeta riktlinjer för sammanläggningsavhandlingar utifrån institutionernas förslag enligt utbildningsstrategiska kommitténs rekommendationer samt,
2. utarbeta en skriftlig information som kan publiceras i doktorandhandboken om vad en kapp är och vilka delar som bör ingå i en kapp.

Vancouverreglerna

Som en övergripande ram rekommenderar Humanistisk fakultet Vancouverreglernas standard för publikationsetik. (<http://www.icmje.org/index.html>) I Vancouverreglerna definieras författarskap på följande vis:

Authorship credit should be based on (1) substantial contributions to conception and design, or acquisition of data, or analysis and interpretation of data; (2) drafting the article or revising it critically for important intellectual content; and (3) final approval of the version to be published.

Enligt Vancouverreglerna ska varje forskare som nämns som författare kunna ta ansvar för studiens innehåll i betydelsen syfte, frågeställningar, teori, metod och resultat, och studiens slutgiltiga presentation i artikelformat (dvs. 1-3). I Vancouverreglerna beskrivs också hur insatser av personer som bidragit till studien, genom exempelvis insamlande av data eller tillhandahållande av teknisk utrustning, men som inte kan definieras som författare enligt ovanstående kriterier kan omnämnas och under vilka rubriker.

Riktlinjer för sammanläggningsavhandlingar:

För en doktorsavhandling:

- avhandlingen ska bestå av 3-5 artiklar (varav två artiklar i normalfallet bör "vara antagna för publicering i referee-granskade vetenskapliga publikationer" i enlighet med fakultetens riktlinjer),
- avhandlingen ska motsvara de krav på självständighet som ställs upp i högskoleförordningen för en doktorsexamen,
- i avhandlingens sammanbindande del, "kappan", ska det tydligt redovisas vad som är doktorandens eget bidrag och, i förekommande fall, vad som är andra författares bidrag.

För en licentiatuppsats:

- avhandlingen ska bestå av minst två artiklar (varav en artikel i normalfallet bör "vara antagna för publicering i referee-granskade vetenskapliga publikationer" i enlighet med fakultetens riktlinjer)
- avhandlingen ska motsvara de krav på självständighet som ställs upp i högskoleförordningen för en licentiatexamen,

- i avhandlingens sammanbindande del, ”kappan”, ska det tydligt redovisas vad som är doktorandens eget bidrag och, i förekommande fall, vad som är andra författares bidrag.

Dessa riktlinjer reglerar en minsta gemensam nivå vid humanistisk fakultet. Utöver dessa är det fullt möjligt för varje huvudområde att ytterligare skärpa kraven.

Skriftlig information om avhandlingens sammanbindande del, ”kappa”

I fakultetens doktorandhandbok ska följande text ingå:

En sammanläggningsavhandling ska inledas med en sammanbindande del, en så kallad ”kappa” som författas enskilt av doktoranden. Kappan är en väsentlig del av avhandlingen där de ingående delstudiernas resultat ska redovisas, diskuteras och utvärderas i förhållande till det aktuella forskningsläget. Kappan ska behandla ett enhetligt forskningsproblem eller område så att den forskarstuderandes egen helhetsprestation motsvarar de krav som ställs på en avhandling. Det är med andra ord i avhandlingens sammanbindande del som studiens resultat och bidrag till forskningsfronten ska sammanfattas och diskuteras.

I kappan ska den forskarstuderande även grundligt redogöra för bakgrundsfaktorer och forskningsprocess. Doktoranden ska således presentera och diskutera studiens bakgrund, syfte, problem, frågeställningar, metod/er, teoretiska perspektiv, avgränsningar, material, etik, tidigare forskning, tillkomst av de enskilda artiklarna och resultat.

Om en eller flera artiklar i avhandlingen är samförfattade ska det tydligt redovisas vad som är doktorandens eget bidrag respektive vad som är övriga författares bidrag.

Med huvudsaklig uppgift att sammanfatta, analysera, diskutera och utvärdera innehållet i de ingående artiklarna är alltså kappan av stor sammanbindande betydelse för avhandlingens helhet. Av denna anledning tillmäts kappan stor vikt vid slutseminarium, vid disputationen och vid den slutgiltiga bedömningen.

Utöver denna beskrivning av kappans ingående delar ska utförligare information om sammanläggningsavhandlingens arbetsprocess infogas i doktorandhandboken under lämpliga rubriker. Följande information ska finnas med:

1. fakultetens riktlinjer för samförfattarskap samt att olika huvudområden kan ha ytterligare krav på vad som gäller för en sammanläggningsavhandling. Detta finns i så fall inskrivet i aktuell studieplan för huvudområdet,
2. vikten av att planera och följa upp arbetet med avhandlingens olika artiklar, fördelning av arbetsinsatser, vem som ska vara medförfattare osv. i den individuella studieplanen. Under denna process bör den asymmetriska relation som råder mellan doktorand och handledare eller doktorand och forskningsledare tas i beaktande. Vid all handledning, oavsett om den forskarstuderande skriver en sammanläggningsavhandling eller monografi, gäller att ämnesmässig kunskap och auktoritet aldrig får utnyttjas för att vinna yrkesmässiga och/eller personliga fördelar på bekostnad av doktoranden. I avsnittet bör det även finnas en länk till

COPE:s dokument "How to Handle Authorship Disputes: A Guide for new Researchers".
<http://publicationethics.org/files/u2/2003pdf12.pdf>.

3. vikten av att under avhandlingsarbetets gång kontinuerligt arbeta med kappan då det är här (inte minst i de fall många av avhandlingens artiklar är samförfattade) mycket av doktorandens eget vetenskapliga bidrag framgår,
4. vikten av att doktoranden tidigt under utbildningen orienterar sig om lämpliga tidskrifter samt hur varierande tidskrifter ställer olika krav på artiklars innehåll, längd, form och formalia,
5. vikten av att seminariebehandla de artiklar som ska ingå i en sammanläggningsavhandling samt vikten av att seminariet anpassar sin läsning av framlagda artiklar/avsnitt i relation till avsedd publikationsform. Alla texter som ska läggas fram vid ett seminarium bör förses med en läsanvisning där det framgår i vilket slags sammanhang texten ska publiceras (exempelvis vilka riktlinjer som gäller för avsedd tidskrift/antologi osv),
6. att publicering i internationella tidskrifter ställer särskilda krav på formulering av forskningsfrågor. Redan i inledningsfasen, då studien planeras, bör forskningsfrågorna formuleras på ett så generellt vis så att studien relaterar till aktuell forskning i ett internationellt sammanhang. Relationen mellan form och innehåll är således central då den påverkar en studies frågor såväl som dess teori, metod och perspektiv. I första hand bör dock forskningsfrågorna svara mot det som studeras,
7. för de artiklar som redan är publicerade ska avhandlingen innehålla uppgifter om tryckningstillstånd, lämpligtvis i den inledande listan av publikationer som ingår i avhandlingen,
8. att sammanläggningen ska förses med en summary. Om avhandlingen är skriven på svenska ska summaryn vara på engelska eller på något annat internationellt gångbart språk som franska eller tyska. Om avhandlingen är skriven på något annat språk än svenska ska den förses med en summary skriven på svenska,
9. en sammanläggningsavhandling kan bestå av artiklar på flera olika språk. För att kunna göra en bedömning måste dock opponent, examinator och betygsnämnd behärska samtliga språk som används i avhandlingen. Det är därför viktigt att anpassa val av opponent, examinator och betygsnämnd till avhandlingens olika språk.
10. att det är betygsnämnden som ansvarar för den slutgiltiga bedömningen av avhandlingen efter granskning av opponent. Även om de ingående artiklarna via sakkunnighetsförfarande redan har utvärderats så är det alltså vid disputationen som det sker en samlad bedömning av studiens helhet, dvs. såväl ingående artiklar som studiens sammanbindande del.